

auktion. Men da saa overordentlig mange Landbrugsejendomme har Gæld over den Værdi, der med de nuværende Forhold i al Almindelighed kan ventes forrentet, bliver Forholdet af meget omfattende samfundsmæssig og nationaløkonomisk Interesse. Det vil nemlig være til overmaade stor social og økonomisk Skade, hvis mange Tusind Landbrugsejendomme i Løbet af kort Tid tvangsmæssigt skal skifte Ejere; Produktionen vil blive stærkt forringet, det vil blive vanskeligt at finde saa mange nye Brugere med tilstrækkelig Erfaring og Kapital til at bringe Ejendommenes Drift paa Fode igen, hvortil kommer de beskæftigelsesmæssige og andre sociale Problemer i Forbindelse med de Landbrugere, der er kommet fra Ejendommene.

Det vil ikke være forsvarligt at lade Driftsforholdene forringes for mange Tusind Landbrugere, der ikke kan klare den store Gæld. Staten bør gribe ind, saaledes at jævnt dygtige Landmænd kan komme igennem med de Vilkaar, hvorunder Landbrugserhvervet arbejder, og som nu er saaledes, at Forholdene ingenlunde kan betegnes som haabløse.

Ganske vist kan og bør det ikke ved Lov forhindres, at Landbrugere paa Grund af Uegnethed eller andre individuelle Grunde kommer fra deres Brug, eventuelt ved Tvangsauktion; der kan heller ikke ved Lov tilvejebringes Vilkaar, hvorved Konjunktursvingninger helt holdes borte fra et Erhverv, der i saa stor Udstrækning har Tilknytning til Udlandets økonomiske Forhold som dansk Landbrug. Men naar en saa voldsom Konjunkturedgang som den, der indtraadte omkring Aaret 1930, truer med at bringe et meget stort Antal Landmænd fra deres Virksomhed, idet ikke blot personlig Dygtighed, men — og nok saa meget — Tidspunktet for Virksomhedens Erhvervelse eller Udvidelse og dermed Gældens Stiftelse bliver af afgørende Betydning for, om den paagældende kan klare sig, — er det rimeligt, at Samfundet som Helhed kommer de saaledes kriseramte til Undsætning.

Saadan Undsætning kan ske — og er ogsaa i betydende Udstrækning sket — ved Foranstaltninger, der tager Sigte paa at forbedre Erhvervets driftsmæssige Resultat. Men det kan paa den anden Side ikke forlanges, at Staten skal fremskaffe et saadant driftsmæssigt Resultat, at hele Gælden fra de gode Aar skal kunne forrentes, og det vil derfor være fornødent at søge Gælden eller Renten af denne i nogen Maade formindsket.

Ud fra disse Betragtninger, og idet man i øvrigt i det Hele kan henvise til den i Landbokommissionens Betænkning af 21. September 1935 pp. 7—9 indeholdte Motivering, foreslaas de angivne Regler for Rentetilskud og Gældssanering.

Hvad særlig Rentetilskuddet angaar, er Forbilledet taget fra Lov Nr. 364 af 16. Maj 1934 om Lempelser for visse Laan til sønderjyske Landbrugere, Haandværkere, Handlende og Fiskere m. fl., en Lov, der efter alle kyndiges Udsagn har virket til stor Gavn for de sønderjyske Landsdeles Befolkning og særlig været en Hjælp for de dygtigste Landmænd, der i øvrigt har kunnet klare Vanskelighederne. Ved dette Rentetilskud skulde derhos ydes en Modstand mod Kreditorers Fristelse til paa Grund af Renterestance paa forholdsvis yderlig staaende Gæld at sætte sig i Besiddelse af en Ejendom.

Omkostningerne for Statskassen vil i de første 2 Aar omtrentlig stille sig saaledes:

1. Rentetilskud paa 3 pCt. p. a. i to Aar til Ejendomme med Gæld over 85 pCt., men *ikke* over 110 pCt. af Panteværdien, vil, idet denne Gæld er beregnet til ca. 200 Mill. Kr., udgøre højst ca. 6 Mill. Kr. aarlig i 2 Aar, i alt 12 Mill. Kr. Herved bemærkes, at ikke al fornævnte Gæld kan forventes at være eller blive sikret inden for ovennævnte Grænser.
2. Rentelempelse for Ejendomme, der har mere Gæld end 110 pCt. af Panteværdien, ydes
  - a) som Rentelettelse efter Afsnit II. for Saneringslaan; der skal af dette Laan kun svares $1\frac{1}{2}$ pCt. Rente p. a. i de to første Aar; saafremt Staten i disse Aar skulde tilvejebringe hele den fornødne Sum til disse Udlaan ved Statslaan til en Rentefod af $4\frac{1}{2}$ pCt. p. a., vilde Statskassens Rentetab til disse Laan altsaa blive mindst 3 pCt. af højst 100 Mill. Kr. eller 6 Mill. Kr. i 2 Aar. Imidlertid vil ifølge Forslag til Lov om Gældssaneringsydelse ca. Halvdelen af Laanesummen kunne tilvejebringes paa den i dette Forslag nærmere angivne Maade til en Rente af $3\frac{1}{2}$ pCt. p. a., og Statskassens Tab følgelig i nogen Grad blive formindsket,
  - b) som Rentetilskud efter Afsnit I. med 3 pCt. p. a. i 2 Aar af højst 200 Mill. Kr., nemlig 300 Mill. Kr. (se ovenfor under B.) ÷ Laanene paa